



2019-05-23

**Justitiedepartementet**

Enheten för migrations- och asylpolitik

**Rådets möte för rättsliga och inrikes frågor (RIF) den 6–7 juni**

---

Dagordningspunkt: 1 i gemensamma kommittén och 13 i rådet

Rubrik: Återvändandedirektivet (omarbetning)  
– Riktlinjedebatt (gemensamma kommittén)  
– Partiell allmän inriktning (rådet)

Dokument: Det har ännu inte presenterats något dokument för behandling i rådet.

Tidigare dokument:

- KOM (2018) 634 Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om gemensamma normer och förfaranden för återvändande av tredjelandsmedborgare som vistas olagligt i medlemsstaterna (omarbetning)
- Faktapromemoria 2018/19:FPM4
- 9396/19

Tidigare behandlad vid samråd med EU-nämnden: 5 oktober 2018, 30 november 2018

Tidigare behandlad vid överläggning med eller information till riksdagsutskott: 25 oktober 2018 (överläggning med socialförsäkringsutskottet, 29 november 2018 (information till socialförsäkringsutskottet)

**Bakgrund**

Återvändandedirektivet (direktiv 2008/115/EG) innehåller gemensamma normer och förfaranden för återvändande av tredjelandsmedborgare som vistas olagligt i medlemsstaterna. Den 12 september 2018 presenterade kommissionen sitt förslag till omarbetning av återvändandedirektivet.

En riktlinjedebatt om förslaget hölls vid rådsmötet för rättsliga- och inrikesfrågor den 11–12 oktober där inriktningen på förslaget fick ett brett generellt stöd av medlemsstaterna. En lägesrapport gavs också när rådet möttes i december. Förhandlingarna om förslaget har pågått sedan oktober i rådsarbetsgrupp och sedermera i rättsrådgivarkretsen.

Vid rådsmötet för rättsliga och inrikes frågor den 6–7 juni är avsikten att nå en partiell allmän inriktning rörande hela revideringsförslaget förutom i den del det rör inrättande av ett särskilt gränsförfarande.

### **Rättslig grund och beslutsförfarande**

Den rättsliga grunden för förslaget till omarbetning av direktivet återfinns i artikel 79.2 (c) i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt. Förfarandet innebär att både rådets och Europaparlamentets godkännande krävs för att förslaget ska antas. Rådet fattar beslut med kvalificerad majoritet.

### **Svensk ståndpunkt**

Regeringen anser att det förslag som nu läggs fram för partiell allmän inriktning uppfyller den övergripande målsättningen om att åstadkomma effektivare återvändandeförfaranden. Förslaget utgör en god balans mellan intresset av att få till stånd en ändamålsenlig ordning som ger ansvariga myndigheter bra förutsättningar att verkställa återvändandebeslut och att detta sker på ett rättssäkert och värdigt sätt med bibehållen respekt för grundläggande rättigheter, inklusive asylrätten, och principen om non-refoulement. Sverige kan därför ställa sig bakom förslaget.

### **Europaparlamentets inställning**

Europaparlamentet har ännu inte tagit ställning till förslaget.

### **Förslaget**

Förslaget till omarbetning av återvändandedirektivet syftar till att öka effektiviteten i medlemsstaternas förfaranden när det gäller återvändande av tredjelandsmedborgare som vistas olagligt i medlemsstaterna.

Ändringarna är inriktade på att förkorta medlemsstaternas återvändandeprocesser och säkerställa en närmare koppling till asylprocessen. De syftar också till att åstadkomma en effektivare tillämpning av åtgärder för att förhindra avvikande och sekundära förflyttningar.

För att stärka kopplingen till avslutad asylprocess innebär förslaget bland annat ett krav på att medlemsstaterna systematiskt ska meddela återvändandebeslut samtidigt med, eller utan dröjsmål efter, ett beslut som avslutar eller nekar laglig vistelse. Dessutom föreslås mer enhetliga regler vid överklagande av återvändandebeslut och suspensiv verkan av ett överklagande. Denna del av förslaget riktar sig främst mot de medlemsstater som, till skillnad från Sverige, har en ordning där asylprövning och återvändandebeslut hanteras i separata förfaranden.

I förslaget införs också en uttrycklig skyldighet för tredjelandssmedborgare att samarbeta med myndigheterna i återvändandeprocessen. Det gäller bland annat för klarläggande av identitet och införskaffande av resehandlingar. För att främja självmant återvändande ska medlemsstaterna kunna tillhandahålla olika typer av stöd vid återvändandet. Det kan exempelvis innebära stöd till återintegrering vid återkomsten.

För att förhindra att personer som är föremål för återvändandebeslut avviker innan de har hunnit verkställas, föreslås ett antal ändringar. Bland annat ska medlemsstaterna inte bevilja tidsfrist för frivillig avresa om det finns risk för avvikande eller om personen utgör en säkerhetsrisk. Dessutom tas nuvarande minimifrist på sju dagar bort. För detta syfte föreslås även gemensamma objektiva kriterier som vid en sammantagen bedömning av omständigheterna i varje enskilt fall ska beaktas vid bedömningen av risken för avvikande. Medlemsstaterna ska också föreskriva en inledande maxperiod som en person får hållas i förvar på minst tre månader för att bättre möta upp mot den tid som kan behövas för att förbereda och genomföra återvändandet. Vidare får medlemsstaterna ett handlingsutrymme att meddela återreseförbud med en giltighetstid på upp till 10 år istället för max fem år enligt det nu gällande direktivet.

Ett särskilt förfarande för samråd mellan medlemsstaterna föreslås när en tredjelandssmedborgare har meddelats ett återvändandebeslut i en

medlemsstat men har ett giltigt uppehållstillstånd eller visering för längre vistelse i en annan medlemsstat.

Enligt förslaget blir det även möjligt att, som en sista utväg, verkställa ett återvändandebeslut till ett annat tredjeland än ursprungs- eller transitlandet i fråga. Detta under förutsättning att det finns en EU- eller bilateral överenskommelse med tredjelandet om att personen i fråga accepteras och får stanna där. Det förutsätter även att det rör sig om ett tredjeland där internationella mänskliga rättigheter enligt FN:s konvention om medborgerliga och politiska rättigheter respekteras och att inga andra internationella, europeiska eller nationella regler förhindrar att återvändandebeslutet verkställs dit.

Medlemsstaterna kommer även fortsatt ha rätt att anta eller behålla nationella bestämmelser som är förmånligare för de personer som det är tillämpligt på, förutsatt att dessa bestämmelser är förenliga med direktivet.

#### **Gällande svenska regler och förslagets effekter på dessa**

Återvändandedirektivet har främst genomförts i svensk rätt genom utlänningslagen (2005:716). Förslaget till omarbetning av direktivet bedöms, i de delar som nu läggs fram för partiell allmän inriktning, inte medföra några betydande förändringar för de svenska reglerna om återvändandeförfaranden.

Vissa författningsändringar i mindre omfattning kan behöva göras för att anpassa de nuvarande svenska reglerna till förslaget. De kriterier som enligt utlänningslagen får beaktas vid bedömning av risk för avvikande motsvarar i stor utsträckning redan dem som enligt förslaget ska föreskrivas av medlemsstaterna. De är dock fler och mer detaljerade i förslaget. Till skillnad från förslaget om en maxperiod på minst tre månader för förvarstagande får, enligt nu gällande svensk rätt, förvarstagande inte ske för längre tid än två månader om det inte finns synnerliga skäl då det får vara i max tre månader. I övrigt bedöms förslaget i allt väsentligt motsvara redan gällande svensk rätt eller lämna handlingsutrymme för att bibehålla nationell rätt.

### **Ekonomiska konsekvenser**

Det är i nuläget inte möjligt att bedöma alla budgetära konsekvenser av det förslag som nu läggs fram för partiell allmän inriktning. Utgångspunkten är dock att eventuella budgetära konsekvenser till följd av förslaget måste hanteras inom befintliga ramar för både statens budget och EU-budgeten. Eventuella utgifter för EU-budgeten i nuvarande fleråriga budgetram (2019–2020) ska hanteras genom omprioritering inom befintliga ramar och utgifter efter 2020 ska hanteras som en integrerad del av förhandlingarna om nästa fleråriga budgetram.

Ett väl fungerande gemensamt återvändandesystem torde i förlängningen få positiva konsekvenser för såväl den svenska statsbudgeten som EU-budgeten.